

Міністерство освіти та науки України
Державний торговельно-економічний університет
Національна академія наук України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Київський національний університет будівництва та архітектури
Національний університет охорони здоров'я імені П. Л. Шупика
Київський університет інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»
Національна академія статистики, обліку та аудиту
Київський національний університет культури і мистецтв
Державний податковий університет
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Державний університет «Житомирська політехніка»
Національна академія наук Азербайджану
Aix-Marseille Université (Франція)
Університет Фрайбурга (Німеччина)
Institut National Geneva (Швейцарія)
Гданський університет (Польща)
The Academy of the Hebrew Language (Ізраїль)
Міжнародний центр освітніх та дослідницьких тренінгів (Естонія)
Євразійський національний університет імені Л. М. Гумільова (Казахстан)
Казахський національний університет імені Аль-Фарабі (Казахстан)
Сумгаїтський державний університет (Азербайджан)
University of Oxford (Велика Британія)
Університет Ковентрі (Велика Британія)

ОБРАЗИ СУЧАСНОСТІ В ГУМАНІТАРНОМУ ЗНАННІ

**МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Київ, 24 жовтня 2024 року)

Київ 2024

УДК 378:001.9 О-24
О-23

Образи сучасності в гуманітарному знанні [Електронний ресурс] : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 жовт. 2024 р.) / відп. ред. Д. С. Файвішенко. – Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. – 652 с. – Укр. та англ. мовами.

ISBN 978-966-918-162-6

DOI: 10.31617/k.knute.2024-10-24

У матеріалах III Міжнародної науково-практичної конференції висвітлено особливості та механізми впливу інформації на свідомість людини і суспільства, новітні технології рекламних комунікацій та етичність їх використання, стан та перспективи розвитку рекламної діяльності в Україні. Відображено результати досліджень науковців, молодих вчених, аспірантів та здобувачів вищої освіти щодо новітніх напрямів розвитку журналістики, рекламних комунікацій та соціо-гуманітарного знання.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів та дотримання академічної доброчесності несуть автори. Редакційна колегія може не поділяти думки авторів.

УДК 378:001.9 О-24

Редакційна колегія: В. А. Осика, д-р техн. наук, проф., голова організаційного комітету, декан факультету торгівлі та маркетингу; О. В. Голік, канд. наук із соц. комунік., доц., заступник декана факультету торгівлі та маркетингу з навчальної роботи; Д. С. Файвішенко (відп. ред.), д-р екон. наук, проф., заступник голови організаційного комітету, завідувач кафедри журналістики та реклами; О. В. Добродум, д-р філос. наук, професор кафедри журналістики та реклами; Є. В. Шкуров, канд. філол. наук, доцент кафедри журналістики та реклами.

Відповідальні за випуск: О. В. Добродум, д-р філос. наук, проф.; Д. С. Файвішенко, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри журналістики та реклами; І. О. Крупко, здобувач вищої освіти, освітня програма «Реклама і зв'язки з громадськістю».

ISBN 978-966-918-162-6

© Державний торговельно-економічний університет, 2024

5. Podara, A., Matsiola, M., Maniou, T., & Kalliris, G. (2019). News usage patterns of young adults in the era of Interactive Journalism. *Strategy & Development Review*, 9, 6–83. <http://dx.doi.org/0.34276/822-009-999-005>

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА І СВОБОДА СЛОВА ЖУРНАЛІСТА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

ЗАЙЦЕВА С.,
доцент кафедри педагогіки,
української філології та журналістики,
Східноукраїнський національний університет
імені В. Даля, Україна

Актуальність обраної теми зумовлена політичною ситуацією в країні. Так, журналісти у своїй професійній діяльності сприяють свободі слові, інформують суспільство про найважливіші події, що відбуваються в державних інституціях, допомагаючи громадянам бути обізнаними, таким чином захищають, в першу чергу, їх інтереси. Окрім інформування, журналісти також формують громадянську свідомість, впливають на думки й переконання громадян.

Відтак, відповідальність за дотримання журналістами Кодексу етики та журналістських стандартів, їх інформаційні права, безпека та свобода слова є важливими питаннями під час війни, з початком якої також з'явилася велика кількість фейкових новин та дезінформації в медіа.

Основа прав українського журналіста базується на Конституції України, Європейській Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, Загальній декларації ООН прав людини, Міжнародному пакті про громадянські й політичні права, низці інших міжнародно-правових актів, які ратифіковані в Україні та Законах України, зокрема «Про інформацію» та «Про медіа», Кримінальному кодексі України та ін.

Згідно зі Ст. 34 Конституції України: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, викорис-

товувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір» (ВВРУ, 1996).

У Ст. 0 Європейської Конвенції зазначено, що «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів...» (Рада Європи, 1950).

Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 в Україні введено воєнний стан, який діє й нині. У цьому указі передбачено можливість тимчасового, на час дії правового режиму воєнного стану, обмеження низки конституційних прав і свобод людини і громадянина, зокрема, права на свободу вираження поглядів (Указ Президента України, 2022).

Право на свободу вираження поглядів гарантоване Ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, у якому зазначено, що на право на дотримання своїх поглядів, в т.ч. шукати, одержувати і поширювати інформацію можуть бути накладені певні обмеження у встановлений законом порядок, зокрема для «охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення» (Міжнародний пакт, 1973).

Громадянська безпека, згідно зі Ст. Закону України «Про національну безпеку України», – це «захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз». Національну безпеку України цей закон трактує як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» (Про національну безпеку, 208).

Легітимними цілями для обмеження свободи вираження поглядів Ст. 10 Європейської конвенції та Ст. 34 Конституції України визначають національну безпеку, територіальну цілісність, громадську безпеку.

«Журналісти можуть збирати інформацію на місцях відразу після обстрілів. При цьому дозволяється оприлюднення зроблених фото та відео представниками ЗМІ та журналістами щодо подій на місці ведення бойових дій по завершенню 2 годин для військових об'єктів, через 3 години – для цивільних об'єктів», – зазначено в заяві Мінкультури, Міноборони та Медіаруху (Спільна заява, 2022).

Законом України «Про внесення змін до статті 4–2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Росії» запроваджена кримінальна відповідальність за «несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану».

Водночас, згідно із Законом України «Про надання додаткових гарантій захисту журналістам, які працюють у районах ведення воєнних (бойових) дій» журналістів повинні забезпечувати «засобами захисту від уражень вогнепальної зброї, осколкових уражень, а також медичними аптечками, ... страхування журналістів коштом роботодавця на випадок поранень під час висвітлення перебігу війни та подій на окупованих територіях» (Про надання додаткових гарантій, 2022).

Таким чином, журналіст у своїй професійній діяльності під час воєнного стану захищається чинним законодавством і має певні обмеження щодо права одержувати, поширювати інформацію й обирати форму висловлювання. Безумовно, ці обмеження в демократичній державі водяться в дію, якщо є нагальна суспільна потреба, як-от загроза громадській безпеці.

Список використаних джерел

1. Конституція України. № 254к/96-ВР. (1996). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D%80#Text>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. (950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 950 року, першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та до Конвенції». № 475/97-ВР. (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D%80#Text>
4. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». № 64/2022. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. № 248-08. (1973). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
6. Закону України «Про національну безпеку України». 2469-VIII. (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-9#Text>

7. «Спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та представників ЗМІ». (2022, квіт. 27). Детектор медіа. URL: <https://detector.media/community/article/98736/2022-04-27-spilna-zayava-ministerstva-kultury-ta-informatsiynoi-polityky-ukrainy-ministerstva-oborony-ukrainy-ta-predstavnykiv-zmi/>

8. Закон України «Про внесення змін до статті 4-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Росії». № 278-IX. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278-IX#Text>

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання додаткових гарантій захисту працівникам засобів масової інформації, які працюють у районах ведення воєнних (бойових) дій та/або на тимчасово окупованих територіях України». № 2382-IX. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2382-20#Text>

ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ НА СФЕРУ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ЗАРВА А.,

здобувач вищої освіти, факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет, Україна

БРЮХАНОВА Г.,

канд. пед. наук,
Державний торговельно-економічний університет, Україна

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало поштовхом для активізації багатьох культурних процесів. Це сприяло безпрецедентному зростанню інтересу до історії України, масовому переходу на українську мову та глибокій зміні сприйняття української ідентичності. Війна також дала новий поштовх для розвитку мистецтва. Письменники, музиканти, режисери, дизайнери, скульптори, художники та ілюстратори черпають натхнення у сучасних героях – військових ЗСУ та тероборони, відображаючи в своїх творах силу й мужність народу, його любов до батьківщини, віру в перемогу та біль від трагедії, що прийшла на нашу землю (Elle Ukraine 2022).

Під час війни роль культури набуває виняткового значення. І справа не тільки в тому, що серед військових на передовій є письменники, кінорежисери, художники, співаки та артисти балету. А в тому що навіть на фронті ці люди продовжують творити культуру